Inflationsskydd för inkomstskatteskalan, m m

Av departementsrådet Gunnar Björne

Under 1970-talet har årliga omläggningar av inkomstbeskattningen varit regel. Omläggningarna har haft karaktären av provisorier för att motverka inflationens skatteskärpande effekter och underlätta avtalsförhandlingarna på arbetsmarknaden. Regeringen har nu föreslagit riksdagen en justering av skatteskalan även för 1978 års inkomster (prop. 1977/78: 49). En principiell nyhet av stor betydelse finns i regeringsförslaget. Den föreslagna skatteskalan är försedd med ett inflationsskydd som verkat automatiskt. Vidare innefattar skatteomläggningen ändringar också beträffande pensionärernas beskattning.

I det följande lämnas en redogörelse för förslaget.

Regeringsförslagets bakgrund

Tre stora utredningar har under flera år arbetat för att skapa underlag för statsmakternas beslut om en varaktig skattereform. 1972 års skatteutredning har sett över skattesystemet för fysiska personer. Företagsskatteberedningen har haft motsvarande uppgift beträffande beskattningen av företag. 1976 års kommunalekonomiska utredning har utrett kommunernas ekonomi. Utredningarna är färdiga med sitt arbete i slutet av detta år, varefter deras betänkanden kommer att remissbehandlas. Härutöver har 1972 års skatteutredning redan i mars 1977 lagt fram förslag om ett inflationsskydd för den statliga inkomstskatteskalan och grundavdraget.

Statsmakternas beslut i anledning av utredningarnas slutliga förslag kan tidigast fattas under år 1978 och reformerna successivt träda i kraft med början år 1979. Budgetministern framhåller emellertid i propositionen att en mer begränsad skatteomläggning måste genomföras redan för år 1978 efter-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

som ett bibehållande av gällande regler skulle ge helt oacceptabla resultat. Det kortsiktiga syftet måste liksom i de senaste årens omläggningar främst vara att motverka inflationens effekter på skatteuttaget och att underlätta de kommande avtalsförhandlingarna. Samtidigt är det emellertid enligt budgetministern lämpligt att inleda det mer långsiktiga reformarbetet i vissa hänseenden.

Den grundläggande principen för inkomstbeskattningen är att skatten skall fördelas mellan inkomsttagarna efter bärkraft, den s k skatteförmågeprincipen. Riksdagens beslut om progressiviteten i skatteuttaget är ett uttryck för denna princip.

De senaste årens snabba penningvärdeförsämring har, säger budgetministern i propositionen, i hög grad skärpt marginalskatterna genom att inflationen fört upp skattebetalarna i allt högre nominella inkomstskikt. Olägenheterna med denna effekt är uppenbara. Löntagarna har på grund av progressionen vid varje löneförelse varit tvungna att begära stora nominella löneökningar enbart för att kompensera prisstegringar. Löneökningarna har i sin tur drivit på inflationen ytterligare osv. Avtalsrörelserna har härigenom försvårats.

Från fördelningspolitisk synpunkt leder inflationen till att beskattningen får andra verkningar än som avsetts. Genom att högre skatt tas ut på nominella inkomsthöjningar som inte ökar individens köpkraft ökar inflationen det reella skattetrycket, säger budgetministern vidare.

Mot bakgrunden härav har regeringen lagt fram förslaget om justering av skatteskalan och ett inflationsskydd för den. Det kan enligt budgetministern ske utan att man föregriper de kommande ställningstagandena på grundval av skatteutredningarnas slutbetänkanden. Frågan om inflationsskydd för övriga komponenter i skattesystemet kommer att tas upp senare.

Den föreslagna skatteomläggningen innebär följande. Skalan för den statliga inkomstskatten justeras nedåt i de inkomstskikt där de stora löntagargrupperna befinner sig. Därutöver ges skattelättnad genom att den särskilda skattereduktionen på 250 kr höjs till 400 kr och medges alla inkomsttagare.

Den skatteskala som nu föreslås för år 1978 inflationsskyddas så att en automatisk uppräkning av skiktgränserna med hänsyn till penningvärdets förändring kommer till stånd i fortsättningen.

Även folkpensionärerna omfattas av skatteomläggningen som för deras del siktar mot att närma skattereglerna till dem som gäller för inkomsttagare i aktiv ålder. Sjömansskatten anpassas till skattesänkningen för inkomsttagarna i aktiv ålder.

Genom den föreslagna omläggningen kan de samlade skatteinkomsterna beräknas bli ca 5 500 milj kr mindre än de skulle blivit om oförändrade regler tillämpats.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

Skatteskalans utformning m m

Den föreslagna skatteskalan för 1978 års inkomst har följande utformning.

Årsinkomst år 1978, kr.	Skattesats inom skiktet i procent: Nuvarande skala	Föreslagen skala	Skillnad
— 20 000	2	2	—
20 000— 25 000	4	4	—
25 000— 30 000	6	4	— 2
30 000— 35 000	10	8	— 2
35 000— 40 000	15	13	— 2
40 000— 45 000	21	16	— 5
45 000— 50 000	26	21	— 5
50 000— 55 000	35	27	— 8
55 000— 60 000	36	31	— 5
60 000— 65 000	37	34	— 3
65 000— 70 000	38	35	— 3
70 000— 75 000	43	40	— 3
75 000— 85 000	48	45	— 3
85 000—105 000	49	49	—
105 000—155 000	53	53	—
155 000—	58	58	—

Låginkomsttagarna kan bara i ringa utsträckning tillgodoses genom lättnader i skatteskalan. För att tillgodose denna grupp behövs ändring av andra regler. Nära till hands ligger en höjning av grundavdraget. Budgetministern avvisar emellertid en sådan åtgärd eftersom den kan föregripa de kommande utredningsförslagen och dessutom kommer att påverka kommunernas skatteunderlag. I stället görs den särskilda skattereduktionen enligt 2 § 5 mom. uppbördslagen förmånligare.

Den särskilda skattereduktionen på högst 250 kr föreslås sålunda höjd till 400 kr. Den avses vidare medges till alla inkomsttagare. De hittills gällande restriktionerna i fråga om den skattskyldiges ålder, familje- och inkomstförhållanden slopas alltså. En fördel med denna ändring som budgetministern särskilt framhåller är att man undgår de besvärande marginalskatteeffekterna i inkomstläget 36 000—38 500 kr.

I övrigt avses skattereduktion med 400 kr medges efter samma regler som f n. Reduktionen skall alltså vara individuell vilket bl a innebär att makar skall ha rätt till var sin skattereduktion. Bosättning i riket av någon del av beskattningsåret krävs. Vidare skall reduktion få avräknas mot samma slags skatter och avgifter som nu.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

Resultatet av den nya skatteskalan och den ändrade skattereduktionen i olika inkomstlägen framgår av tabellerna nedan.

Skattelättnader år 1978

Taxerad inkomst år 1978. kr.	Total skatt 1978 enligt nuvarande regler	Skattelättnad enligt förslaget kr.	procent
15 000	2 952	150	5,1
20 000	4 487	150	3,3
25 000	6 122	160	2,6
30 000	7 867	260	3,3
35 000	9 817	360	3,7
40 000	12 272	725	5,9
45 000	14 772	975	6,6
50 000	17 542	1 240	7,1
55 000	20 722	1 625	7,8
60 000	23 952	1 865	7,8
65 000	27 232	2 015	7,4
70 000	30 582	2 165	7,1
75 000	34 182	2 315	6,8
80 000	38 007	2 465	6,5
85 000	41 837	2 600	6,2
90 000	45 712	2 600	5,7
100 000	53 462	2 600	4,9
120 000	69 582	2 600	3,7
150 000	94 032	2 600	2,8
300 000	137 057	2 600	1,9

Marginalskatten år 1978

Årsinkomst år 1978, kr.	Marginalskatt i procent		
	Nuv. regler	Enligt förslaget	Marginal-skatte-lättnad
— 20 000	30,5	30,5	—
20 000— 25 000	32,5	32,5	—
25 000— 30 000	34,5	32,5	—2,0
30 000— 35 000	38,5	36,5	—2,0
35 000— 40 000	48,5[1]	41,5	—7,0[2]

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

Årsinkomst år 1978, kr.	Marginalskatt i procent		
	Nuv. regler	Enligt förslaget	Marginal-skatte-lättnad
40 000— 45 000	49,5	44,5	—5,0
45 000— 50 000	54,5	49,5	—5,0
50 000— 55 000	63,5	55,5	—8,0
55 000— 60 000	64,5	59,5	—5,0
60 000— 65 000	65,5	62,5	—3,0
65 000— 70 000	66,5	63,5	—3,0
70 000— 75 000	71,5	68,5	—3,0
75 000— 85 000	76,5	73,5	—3,0
85 000—105 000	77,5	77,5	—
105 000—155 000	81,5	81,5	—
155 000—	86,5	86,5	—

1 Härav beror 5,0 procentenheter på avtrappningen av 250-kronorsreduktionen.

2 Härav beror 5,0 procentenheter på slopandet av 250-kronorsreduktionens avtrappning.

I sin kommentar av skatteomläggningens resultat för de olika inkomsttagarna framhåller budgetministern att de kommunala utdebiteringsökningarna för år 1978 kan väntas bli stora. För människorna i många kommuner kommer därför den samlade inkomstskattelättnaden år 1978 att bli mindre än som framgår av tabellerna. I några fall kan det t o m tänkas att lättnaden helt uteblir. En så snabb utbyggnad av verksamheten som kommunerna nu genomför får emellertid enligt budgetministern oundvikligen dessa följder för skatteuttaget.

Inflationsskydd för skatteskalan

Ett förslag om inflationsskydd för skatteskalan och för grundavdraget har som nämnts inledningsvis lagts fram av 1972 års skatteutredning (se Skattenytt nr 6 år 1977). Utredningsförslaget innebär bl a att inflationsskyddet anknyter till konsumentprisindex, sådant detta återspeglas i basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. En del remissinstanser har invänt att detta medför att ändringar av mervärdeskatten får återverkningar för inkomstskatteuttaget vid inkomsttaxeringen, vilket också utredningen själv framhållit. En höjning av mervärdeskatten påverkar nämligen konsumentprisindex och därmed också basbeloppet. Detta leder i sin tur till en viss sänkning av den statliga inkomstskatten vid senare års taxeringar. Det sagda innebär att t ex konjunkturpolitiskt betingade ändringar av mervärdeskatten utlöser motsatta effekter i inkomstbeskattningen på-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

följande år. Budgetministern är ense med kritiken att sådana verkningar av inflationsskyddet inte är lämpliga.

Det har också påtalats att bestämmelsen om att nytt basbelopp skall beräknas först när konsumentprisindex ändrats med mer än 3 % i förening med avrundningsreglerna kan medföra tämligen betydande avvikelser mellan den faktiskt registrerade inflationstakten under en tolvmånadersperiod och den procentuella förändringen av basbeloppet. En inflationsuppräkning anknuten till basbeloppet skulle därför kunna medföra ett icke önskvärt element av ryckighet i inflationsanpassningen av skattesystemet. Det inflationsskydd som nu införs för skatteskalan bör därför enligt budgetministern bygga på en direkt anknytning till konsumentprisindex, där dock inverkan av ändringar i fråga om mervärdeskatteuttaget eliminerats.

I propositionsförslaget utformas inflationsskyddet på följande sätt.

Den beskattningsbara inkomsten i skatteskalans olika inkomstskikt uttrycks tekniskt i enheter som benämnes basenheter. Dessa utgör ett belopp av 5 000 kr multiplicerat med ett jämförelsetal som uttrycker penningvärdeutvecklingen. Jämförelsetalet anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad andra året före taxeringsåret och den valda utgångspunkten för indexberäkningen. Härvid elimineras genom en särskild regel effekterna av de ändringar av mervärdeskatteuttaget som kan ha förekommit mellan de två tidpunkterna. Utgångspunkten för beräkningen av penningvärdeutvecklingen är augusti månad 1977.

Basenheten fastställs av regeringen före utgången av september månad. Den närmare beräkningen av jämförelsetalet utförs av statistiska centralbyrån. Det ankommer på regeringen att utfärda närmare föreskrifter om detta.

Basenheternas belopp anges i jämna hundratal kronor. Avrundning sker nedåt. Riksskatteverket kommer liksom nu att utfärda de skattetabeller som behövs.

De nya reglerna tillämpas första gången vid 1979 års taxering. Basenheten utgör då 5 000 kr. Den automatiska anpassningen till penningvärdeutvecklingen blir aktuell första gången beträffande 1979 års inkomst. Anpassningen avser då prisutvecklingen augusti 1977 — augusti 1978.

De grundläggande bestämmelserna om basenheten tas in i en särskild lag.

Folkpensionärernas beskattning

Folkpensionärer beskattas regelmässigt lindrigare än personer i aktiv ålder med motsvarande inkomst. Det sker genom att pensionären medges ett extra avdrag vid taxeringen. Avdraget är f n så avpassat att ålderspension och en sidoinkomst på 3 800 kr går fria från skatt. Uppgår folkpensionen inte till detta belopp är pensionären regelmässigt också befriad från deklarationsplikt enligt 22 § 3 mom. taxeringslagen. Det extra avdraget avtrappas

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

i takt med stigande sidoinkomst. Folkpensionär, vars inkomst inte överstiger 36 000 kr har alltid rätt till extra avdrag med minst 500 kr. Detta avdrag avtrappas i skiktet mellan 36 000 kr och 38 500 kr. Avdraget är i detta skikt 20 % av skillnaden mellan 38 500 kr och den taxerade inkomsten.

Propositionsförslaget om ändrad skatteskala för 1978 års inkomster och om inflationsskydd avser såväl personer i aktiv ålder som folkpensionärer. Även den särskilda skattereduktionen görs tillämplig för folkpensionärer. För låginkomsttagare i aktiv ålder utgör höjningen av denna reduktion 150 kr medan den för pensionärerna blir 400 kr. För att balansera detta justeras reglerna om det extra avdraget så att tillägget utöver folkpensionen blir 3 300 kr mot f n 3 800 kr. Likaså faller det nuvarande garanterade minsta avdraget om 500 kr bort.

Sammantaget blir innebörden av de föreslagna förändringarna att den högsta inkomstnivå som för folkpensionärerna blir helt skattefri under år 1978 kommer att motsvara en sidoinkomst utöver folkpensionen om drygt 4 200 kr. Det är en inte obetydlig förbättring jämfört med nuvarande regler. Samtidigt uppnår man ett önskvärt närmande av skattereglerna för folkpensionärer till dem som gäller för andra kategorier skattskyldiga.

Vid en antagen prisutveckling om 8 % i årstakt från september 1977 kommer pensionärernas extra avdrag, trots justeringen av dess storlek, att öka med 700 kr från år 1977 till år 1978 vid en oförändrad inkomst. De individuella effekterna för folkpensionärer av skatteomläggningen för år 1978 beräknas bli följande:

Taxerad inkomst kr.	Skattelättnad år 1978 för skattskyldig i aktiv ålder	ensamstående folkpensionär	Total skillnad i skatt år 1978[2] kr.
15 000	150	244[1]	2 802
20 000	150	614	2 572
25 000	160	614	2 062
30 000	260	664	1 450
35 000	360	832	901
40 000	725	903	178
45 000	975	975	—

1 Ingen skatt utgår år 1978 enligt de föreslagna reglerna.
2 Mellan skattskyldiga i aktiv ålder och pensionärer.

Budgetministern tar också upp frågan om deklarationspliktsgränsen för folkpensionärerna i 22 § 3 mom. taxeringslagen. Han framhåller att gränsen liksom hittills bör anges i bestämda belopp. F n är gränsen beträffande flertalet pensionärer 13 500 kr för ogift och 11 700 kr för gift pensionär vars make uppburit folkpension. I fråga om 1978 års inkomster kan gränsen anges exakt först mot slutet av det året eftersom ålderspensionens storlek är

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16

känd först då. Denna fråga kommer därför att tas upp i ett senare sammanhang. Beträffande 1977 års inkomst kan emellertid deklarationspliktsgränsen fastställas nu. Ålderspensionens grundbelopp jämte 3 800 kr med tillägg av 100 kr utgör ca 14 600 kr för ogift och 12 600 kr för gift pensionär vars make uppbär pension. Budgetministern föreslår att deklarationspliktsgränsen för denna grupp sätts vid dessa belopp.

Riksdagen har den 8 december 1977 bifallit propositionen.

eRPe KONTORSLEVERANTÖREN

BALLOGRAF-BIC sortiment
för reklam o kontorsbruk
Emballageartilkar
Hushållsartiklar
Konferensmateriel
Kortsystem
DCP rullar
OCR rullar

On line rullar
Räknerullar för
clearing etc
Ritmateriel
Plastartiklar
Portföljer
Pärmar
Register
Sedelomslag

Telex
Plastpärmar mappar
fodral allt i extra
tillverkningar med o
utan tryck
Övriga kontorsvaror
Reklammateriel
Golvglas för
mattskydd

CASIO, elektronräknare
— ett av världens ledande märken.

TEL VÄXEL
08-67 03 55

RP kontorsmateriel ab
Artillerigatan 88 ● Box 270 64, 102 51 Stockholm

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-15 01:21:16